ORDINIS MEDICI IENENSIS

H. T.

DECANVS

D. ERNEST. ANTONIVS NICOLAI

SOLLEMNIA INAVGVRALIA

DIGNISSIMI AC DOCTISSIMI VTRIVSQVE MEDICINAE CANDIDATI

IOANNIS GODOFREDI LANGERMANN

MAXENO-MISNICI

A. D. XXIV. IUNII CIƆIƆCCXCVII.

PVBLICE HABENDA

INDICIT

Praemittitur commentationis

de curatione febrium intermittentium per evacuantia

PARTIC. VII.

IENAE,

LITTERIS MAVKIANIS.

Non parum ad blandam et aerumnae expertem emetici operationem confert juftum potus moderamen, illud fcilicet, vt, dum emeticum capitur, non plus bibatur, quam ad deglutiendum illud et faporem ingratum exftinguendum opus eft, inftante et praefente autem operatione tanto copiofius bibatur idque aqua tepida vel infufum Thee dilutum vel infufum florum chamomillae, de quibus iam fupra dixi. A forma, qua emeticum propinatur, faepius celeritas vel tardi-

tas operationis pendet, videmusque ceteris paribus evacuantia, ſi liquida ſumantur forma, vt ſolutio, infuſum, potio, mixtura, citiſſime operari, tardius vero in pulveres, et tardiſſime in pilulas redacta, quapropter ſemper ad apyrexiae durationem eſt reſpiciendum, ut, ſi haec brevior ſit, pharmacum ea ſub forma detur, ſub qua citius operationem exſerit ſuam; ſi autem longior fuerit, formae electio aegri palato relinqui poteſt. Nec nimis praemature cum ſufficienti vehiculo aqueo ſumto vomitorio nimiam, ſed mediocrem tantummodo quantitatem ſuperbibere convenit, ſed expectandum tamdiu, donec vomitorium aſſumtum nauſeam et vomendi conatum excitauerit, ob rationes paulo ante dictas, quo facto aliquid ſuperbibendum eſt. Nonnulli ſuadent, aſſumto emetico vomitum promovere aſſumendis iuſculis pinguibus, aqua tepida, in qua butyrum liquefactum eſt, vel cereviſia cum ovo conquaſſata modicoque butyri decenter ſaliti adiecto, ſed haec omnia mihi minus probantur et ab omnibus pinguibus et butyro abſtinendum eſſe iudico, quia nimis relaxant, et,

ſi

ſi non ſunt valde ſalita, vomitorium involvunt atque inefficax reddunt, quamvis alias, praeſertim magna copia ſumta, vomitum excitare ſoleant. Sumtum emeticum producit aut effectum quendam aut nullum, et in caſu priori aut nauſeam tantum et irritos vomendi conatus ſine ſubſequente vomitu aut vomitum eumque aut ſolum, quo vel ſumtum emeticum et potulentum duntaxat vel ſordes primarum viarum aliaeque noxiae materiae, vt indigeſta alimenta, mucus, bilis, vermes etc. expelluntur, aut ſimul alvi purgationem. Saepe ſolam duntaxat alvi purgationem excitat ſine vllo vomitu et nauſea, vel ita, vt vomitus tantum, quo emeticum et potulentum hauſtum tantummodo expellitur, vel nauſea ſola excitetur, ſaepe aquea tantum aſſumta vel impuritates in inteſtinis haerentes evacuans alvi fluxus ſequatur, quem praecedere ſolent nauſea, anxietas, laſſitudinis ſenſus, ventriculi dolor aliaque et ad magnum aſcendere gradum, cum vero impuriates per alvum excernuntur, evaneſcere. Vomitus, qui medicamento excitatur, ſit vel unico vel multiplici et repetito impetu et paroxyſmo, maiori

 vel

vel minori, citius vel ſerius, facilius vel difficilius poſt aſſumtum medicamentum, per brevius vel longius tempus durat, et in quibusdam nonniſi gula digito vel pluma immiſſa irritata ſequitur. Plerumque aſſumto vomitorio et potulento prioribus vomitus paroxysmis potulentum tantum eiicitur et ſequentibus poſterioribus vomitus paroxysmis tum demum eiiciuntur impuritates, et plerumque eae, quae aliis fluidiores mobiliores magisque reſolutae ſunt, prius, quam viſcidiores minusque mobiles, vtpote quae demum, poſtquam aſſumtis copioſis potulentis magis dilutae reſolutae et mobiles et ad exeundum aptae redditae fuerunt, vomitu expelluntur. Fruſta alimentorum ſolida indigeſta, viſcida bilis et pituita et omnia ventriculo nimis adhaerentia non niſi poſt aliquot vomitus praegreſſos eiiciuntur. Hinc patet, materiam evacuandam, ubi minus apta eſt ad evacuationem, pro varia ſua indole convenientibus remediis prius aptam eſſe reddendam, vt facilius et promtius vomitu eiici poſſit. Vbi ſigna docuerint, vnico emetico non dum expulſam eſſe omnem colluviem, poteſt idem

repeti

repeti debitis cautelis: vti quandoque requitur in febribus autumnalibus, dum corruptae et tenacioris bilis magna copia adeſt, cuius rei exempla ſuppeditant Riverivs Cent. III. obſerv. 62. Perilluſtris Stoerck ann. med. II. p. 164. et illuſtris Medicvs *).

Non poſſum ſilentio praeterire tempus exhibendi in febribus intermittentibus emetica. Quaeritur nempe, vtrum in paroxysmo, an extra illum in apyrexia, et vtrum in morbi principio ſtatim, an ſuperatis aliquot paroxysmis exhibenda ſint emetica? In his definiendis maxime diverſae et inter ſe diſſidentes ſunt medicorum opiniones. Sunt, qui ſub invaſione ipſius paroxysmi vomitorium exhibendum ſuadeant, innitentes Hippocratis *Aphor. Sect. II. no. XXIX.* conſilio: *incipientibus morbis, ſi quid movendum videtur, move* et *Lib. de affectionibus XIX. ſi autem quartana prehenderit, ſi quidem impurus fuerit, primum quidem caput purgandum, et tribus aut*

*) Sammlung von Beobachtungen aus der Arzneywiſſenſchaft, erſter Band. p. 175.

quatuor interiectis diebus medicamentum sursum evacuans exhibendum est sub ipsa febris accessione et Celsi de medicina Libr. III. cap. XII. p. 141 edit. Almeloven effato, qui, igitur, inquit, quam primum aliquis inhorruit et ex horrore incaluit, dare ei oportet potui aquam tepidam subsalsam et vomere eum cogere; nam fere talis horror ab his oritur, quae biliosa in stomacho residerunt. Idem faciendum est, si proximo quoque circuitu aeque accessit, saepe enim sic discutitur. Quam maxime congruunt recentiorum praecepta cum illis veterum. Inter hos principem obtinet locum Alexander Thomson *). Hic per viginti annos optimo successu in febribus intermittentibus sub primum paroxysmi initium emeticum dedit, ea tantum mutatione, vt, si frigus mox sponte concussionem validiorem excitaret absque nausea, tum differret emeticum, donec caloris stadio nausea oriretur. Hocce enim tempore

*) Anmerkungen über die Cur der kalten Fieber in Edinburghischen medicinischen Versuchen und Bemerkungen, vierter Band. p. 53 seqq.

tempore materiae morbofae plurimum ad ventriculum convertere eamque tunc maxime mobilem et fluxilem eſſe, vt tanto facilius excuti poſſit, putabat. Hoc ita eſſe, concludebat exinde, quod tum temporis dimidia vel duae tertiae partes doſeos emetici plus efficiant, quam plena doſis eo tempore ingeſta, quo natura quieſcit. Ita ſaepe vel unico vomitu morbum iugulavit, vel, ſi ſuccederet alius paroxysmus, ſecunda doſi tantopere infregit, vt vix eiusdem praeſentia compareret. Quid? quod aegrum ſic tractatum longe minori corticis chinae quantitate, quam alias ad conſumma udam curationem, opus habere aſſeverat. Conſentiunt cum hoc illuſtris Cvllen *), qui durante frigore vel initio caloris vomitoria in hisce febribus exhibenda ſuadet, et Celeberrimus Grainger, qui in *hiſtoria febris anomalae Batavae* p. 84 in febribus intermittentibus emetica omni intervallo ſaepe dedit, ſed teſtatus ſimul eſt certa et explorata ſide, quod, cum primum

 aliquis

*) Anfangsgründe der praktiſchen Arzneywiſſenſchaft, erſter Theil p. 149. §. 228.

aliquis horruit vel ex horrore incaluit, vt Celſus vult, tunc detur cum maxima euphoria vomitum ciens medicamentum, quoniam hoc tempore maxime fluxilis eſſet materia morboſa, qua excuſſa paroxysmus fere ſemper levaretur et ſic apyrexiam, quae corpori reficiendo adeo neceſſaria eſſet, totam cibariis deſtinare poſſemus. Etiam RIVERIVS *Oper. medic.* p. 526, maior, inquit, et communis eſt medicorum conſenſus in vomitoriis initio paroxysmi exhibendis, quia natura eo tempore ad eam evacuationem magis prona eſt, neque dubium eſt, vomitum in principio paroxysmi excitatum, et pluries, cum paroxysmi incipiunt, repetitum mitiorem brevioremque morbum efficere, multique alii conſilii vomitorium tempore frigoris ſeu initio paroxysmi exhibendi hanc afferunt rationem, quod tunc temporis materia febrilis iam omnis ſit in primis viis collecta ſimulque ad expulſionem mobiliſſima et aptiſſima, vt adeo tunc emetici vi omnis plane excuti poſſit, praeterea ipſa natura iſtud remedium expoſcat indicetque, dum ſponte nauſeas vomitusque

pro-

producit, quo ſiat, vt tunc temporis duae tertiae partes aut dimidia pars doſis emetici plus praeſtent, quam integra alias doſis, et vt remedium ipſum tum illico cum ipſa materia febrili excuſſum haud tantas in aegro tnrbas excitet, quantas in apyrexia ſumtum et diutius in corpore retentum.

Hactenus illa. Muneris ratio poſtulat, vt candidatum doctrina medica et philoſophica praeſtantem, ſtudio medicorum veterum et recentiorum inſignem, morum probitate et honeſtate maxime commendabilem in ſcenam et conſpectum omnium producamus eiusque panegyrin inſtantem ex more et inſtituto veterum indicamus. Cuius quae fuerit vitae ſtudiorumque ratio, ipſe ſic ſequentibus expoſuit verbis.

Ego Joannes Godofredus Langermann natus ſum Maxeni apud Dresdam a. MDCCLXVIII. *d.* VIII. *menſ. Aug. patre Joanne Chriſtiano, matre Anna Maria e ſtirpe Grahliana, quos paren-*

parentes cariſſimos mihi adhuc ſuperſtites eſſe vehementer laetor. Infans veni in notitiam VIRI ILLUSTRISSIMI AC GENEROSISSIMI A SCHOENBERG, AULAE ELECT. SAXON. PRIMI MARESCHALLI, *cuius mortem nimis maturam lagens beneficia et amorem fere paternum grata mente ſemper celebrabo. Anno aetatis* XII, *cura viduae fautoris morte erepti, commiſſus ſum in Scholam, quae Dresdae floret, crucianam; ab* HOMILIO *viro arte muſica celeberrimo, morte iam defuncto, a* KOEHLERO, HAENTSCHELIO, BEUTLERO *atque* OLPIO, *viris clariſſimis, artium et literarum praecepta atque initia accepi. Vitam ſcholaſticam abſolvi a.* MDCCLXXXIX *meque in academiam Lipſienſem contuli, ut ad ſtudia altiora, praeſertim Jurisprudentiam me adplicarem. Civis illius academiae factus ſum* ILLUSTRI PLATNERO *tum Rectore. Hiſtoriam tam univerſa-*

lem

lem quam ſtatuum Europaeorum et S. R. imperii a Wielando *et* Hilschero *accepi, Philoſophiae cauſa ſcholas* Caesaris *ut et* Platneri *frequentavi. In iuris autem diſciplina* Richterum, Sammetum, Hauboldum, Bienerum, Stockmannum, Einertum, Bauerum *et* Schottum *habui praeceptores. Finito curſo academico publice diſputavi theſesque iuris controverſi varias, praeſide ampliſſ.* Schottio *defendi. Libellum poſtea edidi inſcriptum:* Bemerkungen über Leipzig *etc.* 1794. *filiosque Roederi mercatoris erudiendos ſuſcepi. Magno autem deſiderio, res naturales praeſertim medicas cognoſcendi addiſcendique detentus, conſilium demum cepi de immutanda ſtudiorum meorum ratione et Jenam noſtram adii, allicitus ſama virorum, qui academiam hanc ornant. Anno* MDCCXCIV *in numerum civium huius Academiae me recepit*

pit vir Summe Venerandus Schmidt *tunc temporis Prorector. In philoſophicis* Excellentissimum Fichtium *audivi; hiſtoriam naturalem reique herbariae praecepta ab* Excellentiss. Batschio *accepi, Chemiae autem et Pharmaciae* Excellentiss. Göttlingio *et* Scherero *ducibus operam dedi. Phyſiologiam Oſteologiam, Anatomiam nec non Chirurgiam univerſam et Medicinam forenſem* Illustri Lodero *in acceptis refero; cuius Viri incomparabilis inſignem in me benignitatem gratiſſima mente agnoſco et ſemper ſum agniturus. Semiotices Pathologiae ac utriusque Therapiae praeceptor mihi contigit* illustris Hufeland. *In Materia medica autem celeb.* Starkium *audivi, a quo etiam formulas praeſcribendi rationem didici. Artem obſtetriciam in ſcholis* Illustris Starkii, *adiunctis eiusdem de morbis infantum atque mulierum recitationibus,*

exco-

excolui. Plurimum quoque mihi profuiſſe inſtitutum clinicum, quod ductu et auſpicio utriusque Starkii *floret, lubentiſſime fateor. Nam in hoc non audiendo ſolum et ſpectando, verum etiam, quod magis eſt, conſultando et agendo veram medendi rationem imbibendi ingeniumque exercendi omnis mihi data fuit occaſio atque poteſtas. Quanta huius utriusque viri de me ſint merita et beneficia omnis generis, quantam eorum expertus ſim humanitatem et benevolentiam, nulla certe unquam temporis diuturnitas ex animo delebit.*

Caeteris etiam omnibus ac ſingulis praeceptoribus, fautoribus ac patronis venerandis maximas, quas animo concipere poſſum, gratias ago, habeo, et, quantum potero, ſemper in futurum perſolvam.

Examen tam theoreticum quam rigoroſum dextre et feliciter ſuperavit, applauſum exami-

examinatorum tulit unaninem et baccalaurei titulo ornatus impetravit veniam diſſertationem ſuam proprio marte elaboratam, quando ei cunque libuerit, publice defendendi. Faciet hoc ſine praeſide a. d. xxiv. Junii. Quam ſolemnitatem vt MAGNIFICVS ACADEMIAE PRORECTOR, S. R. I. COMITES ILLVSTRISSIMI, PATRES ACADEMIAE CONSCRIPTI, PROFESSORES AC DOCTORES HVIVS ACADEMIAE CELEBERRIMI, VTRIVSQVE REIPVBLICAE PROCERES GRAVISSIMI, GENEROSISSIMI AC NOBILISSIMI COMILLITONES CETERIQVE LITERARVM AC BONARVM ARTIVM FAVTORES ſua praeſentia condecorare, illuſtriorem ac ſplendidiorem reddere velint, ordinis mei verbis, ea, qua decet, obſervantia oro rogoque. D. D. Sub Sigilli Facultatis a. d. xx. Iunii cIↄIↄcclxxxxvii.

L S